

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΤΡΙΤΗ 10 ΙΟΥΝΙΟΥ 2014

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Αγροτική μεταρρύθμιση
- β. Κίνημα στο Γουδί
- γ. Συνθήκη των Σεβρών (28 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1920).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Η πολιτική και κοινωνική επιρροή των σοσιαλιστικών ομάδων και των εργατικών ομαδοποιήσεων, στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, ήταν σαφώς μεγαλύτερη στην Ελλάδα από εκείνη που άσκησαν αντίστοιχα κινήματα σε βιομηχανικές χώρες της Δύσης αλλά και σε βαλκανικές.
- β. Στο τέλος του 1904 έληξε η περίοδος της Γενικής Συνέλευσης (στην Κρήτη) και προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη 64 βουλευτών.
- γ. Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κωνσταντινούπολη.
- δ. Το Μάιο του 1927 ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία άρχισε τη λειτουργία της ένα χρόνο αργότερα.
- ε. Μετά τη διάλυση της ΕΑΠ, το 1930, τα χρέη των αγροτών προσφύγων ανέλαβε να εισπράξει η Εθνική Τράπεζα.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε: **α)** στην οργάνωση των ελληνικών πολιτικών κομμάτων, σε επίπεδο ηγεσίας, κατά το τελευταίο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα (μονάδες 7) και **β)** στους λόγους για τους οποίους δεν προέκυψαν ταξικά κόμματα στην Ελλάδα, κατά την ίδια περίοδο. (μονάδες 6)

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε: **α)** στις ενέργειες του Μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρυσανθού για το ποντιακό ζήτημα, κατά το συνέδριο Ειρήνης (1918-1919) στο Παρίσι (μονάδες 6) και **β)** στις ενέργειες του Μητροπολίτη Αμάσειας Γερμανού Καραβαγγέλη, κατά το 1921, για το ίδιο ζήτημα. (μονάδες 6)

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

- α) στις εκλογικές αναμετρήσεις του Νοεμβρίου 1910 (αμέσως μετά την παραίτηση Δραγούμη) και του Μαρτίου του 1912, καθώς και στον συσχετισμό των πολιτικών δυνάμεων που προέκυψαν από αυτές (μονάδες 15) και
- β) στη στάση του Βενιζέλου ως πρωθυπουργού της Ελλάδας στο Κρητικό ζήτημα μέχρι και τις 12 Οκτωβρίου 1912. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Στις 6 Οκτωβρίου [1910] ορκίσθηκε η κυβέρνηση υπό τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος ανέλαβε και τα υπουργεία των Στρατιωτικών και των Ναυτικών [...]. Στις 8 Οκτωβρίου, ο πρωθυπουργός ανέπτυξε στο κοινοβούλιο τις βασικές κυβερνητικές θέσεις. [...] Όταν [...] στις 9 Οκτωβρίου ολοκληρώθηκε η συζήτηση γύρω από τις προγραμματικές δηλώσεις της κυβερνήσεως, [...] ο νέος πρωθυπουργός έσπευσε να επιζητήσει την ψήφο εμπιστοσύνης [...]. Όταν διαπιστώθηκε η έλλειψη απαρτίας* [...] ο Βενιζέλος υπέβαλε στο βασιλιά την παραίτησή του και εισηγήθηκε [...] τη διάλυση του σώματος. [...] Και ο Γεώργιος Α΄, διαισθανόμενος το εντεινόμενο λαϊκό ρεύμα υπέρ του Βενιζέλου δε δίστασε να δεχθεί την εισηγήση του πρωθυπουργού. Στις 12 Οκτωβρίου δημοσιεύτηκε [...] η προκήρυξη νέων εκλογών [...]. Η πρωτοβουλία του ανώτατου άρχοντα προκάλεσε τη ζωνή αντίδραση των παλαιών κομμάτων. Ο Γ. Θεοτόκης, ο Δ. Ράλλης και ο Κ. Μαυρομιχάλης, επικεφαλής των τριών ισχυρότερων κομματικών σχηματισμών, αποφάσισαν να καταγγείλουν τη βίαιη διάλυση της βουλής και να απόσχουν από την επικείμενη εκλογική αναμέτρηση. Η ερμηνεία της δραματικής αποφάσεως των τριών ηγετών ήταν εντούτοις στην ουσία συνυφασμένη λιγότερο με την καταγγελία της βασιλικής πρωτοβουλίας και περισσότερο με τη συνειδητοποίηση του πολιτικού αδιεξόδου όπου είχαν περιπέσει. [...] Έτσι σε θέση αδυναμίας, η ηγεσία του παλαιού πολιτικού κόσμου κατέφυγε στο μέτρο της αποχής, με την ελπίδα ότι στο άμεσο μέλλον θα ήταν δυνατό να επιχειρήσει την τελική αναμέτρηση σε πεδίο περισσότερο πρόσφορο. Διερωτάται κανείς αν ο παλιός πολιτικός κόσμος είχε καταστεί ανίκανος να σταθμίσει τη βαρύτητα των νέων καθοριστικών παραγόντων της ελληνικής δημόσιας ζωής ή αν είχε εναποθέσει τις ελπίδες του στην πιθανή φθορά της νέας κυβερνήσεως.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ΄: *Νεώτερος Ελληνισμός από το 1881 ως το 1913*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000², σ. 273-274.

---

*απαρτία: ο αριθμός στη σύνθεση μελών (συνέλευσης, συμβουλίου κλπ που απαιτείται, προκειμένου να θεωρηθεί έγκυρη μια συνεδρίαση ή το αποτέλεσμά της.

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Ο Βενιζέλος και οι Φιλελεύθεροι και πάλι θριάμβευσαν. [εκλογές Μαρτίου 1912] [...] Τα παλιά κόμματα, τα οποία είχαν απόσχει στις εκλογές [Νοέμβριος 1910], τώρα κατόρθωσαν να αναδείξουν βουλευτές μόνο εκεί όπου αποδεδειγμένα οι υποψήφιοί τους ήταν προσωπικότητες πρώτου μεγέθους. Και πάλι, όμως, πολλοί αρχηγοί μόλις και μετά βίας πέτυχαν να εκλεγούν, ενώ άλλοι, όπως ο Δ. Ράλλης και ο Α. Ζαΐμης, κατάφεραν να καταλάβουν κάποια έδρα στη νέα Βουλή μόνο σε αναπληρωματικές εκλογές, σε άλλες περιοχές. [...] Στη νέα Βουλή [...] άσκησαν την αντιπολίτευση οι παλιοί ηγέτες Γ. Θεοτόκης, Δ. Ράλλης, Κ. Μαυρομιχάλης και οι νέοι πολιτικοί ηγέτες Δ. Γούναρης, Π. Τσαλδάρης και λίγο αργότερα ο Ν. Δημητρακόπουλος.

Η Βουλή αυτής της περιόδου υπήρξε εκείνη που επί ημερών της η Ελλάδα θριάμβευσε, αν και άρχισε το έργο της κάτω από δραματικές, πραγματικά, συνθήκες, που είχε δημιουργήσει η τελευταία ανάφλεξη του Κρητικού Ζητήματος.

Η Κρήτη σκόπιμα είχε διενεργήσει εκλογές την ίδια μέρα με την Ελλάδα, με σκοπό να αποστείλει τους εκπροσώπους της στη νέα ελληνική Βουλή, αφού μετά το κίνημα των Νεότουρκων το νησί είχε κηρύξει την ένωση με την Ελλάδα. Μάλιστα, τα αποτελέσματα ήταν εντελώς διαφορετικά από αυτά στην Ελλάδα, καθώς το κόμμα του Ε. Βενιζέλου εξέλεξε μόνο 23 βουλευτές σε σύνολο 69. Η Τουρκία όμως παραμόνευε για να βρει αφορμή και να επιτεθεί εναντίον της Ελλάδας.

Ο Βενιζέλος, βλέποντας ότι δεν ήταν καιρός για πολεμικές περιπέτειες, αρνήθηκε κατηγορηματικά στους βουλευτές από την Κρήτη να εισέλθουν στην ελληνική Βουλή. [...] Η άρνηση αυτή δεν ήταν καθόλου εύκολη για τον παλιό αγωνιστή και επαναστάτη. Τέσσερις μέρες παρέμεινε κλεισμένος στο ξενοδοχείο «Φρύνη» του Παλαιού Φαλήρου, στο οποίο διέμενε.

Παπαρρηγόπουλος, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ.5: 1882-1974, National Geographic, σ. 42.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τον πίνακα και τα κείμενα που σας δίνονται, να παρουσιάσετε:

- α) τις επιπτώσεις από την άφιξη και την εγκατάσταση των προσφύγων στην εθνολογική σύσταση του πληθυσμού της Ελλάδας (μονάδες 13) και
- β) τη συμβολή τους στην αγροτική οικονομία της χώρας. (μονάδες 12)

Μονάδες 25

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Στη Θράκη, όπου ο ελληνικός πληθυσμός είχε υποστεί δραστική μείωση μετά τη βουλγαρική κατοχή το 1913, η εγκατάσταση των προσφύγων ήταν άμεση προτεραιότητα για το ελληνικό κράτος. Το 1924, το ελληνικό στοιχείο έφτασε το 62,1% του πληθυσμού, ενώ, τέσσερα χρόνια αργότερα ένας στους τρεις κατοίκους της Θράκης ήταν πρόσφυγας. [...] Όπως επισήμανε ο πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος σε λόγο του το 1929, «...δεν υπήρξε ποτέ εθνικόν ελληνικόν κράτος εξίσου μεγάλον, όπως αυτό το οποίο έχουμε σήμερα (...) και μάλιστα τόσον ομοιογενές».

Γιώργος Γιαννακόπουλος, «*Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες*», στο *ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 1770-2000*, τ. 7^{ος}, Ελληνικά γράμματα, Αθήνα 2003, σ. 92.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Οι κυβερνήσεις [...] εκτελούν μεγάλα εγγειοβελτιωτικά και αρδευτικά έργα, κυρίως σε τρεις περιοχές, στις πεδιάδες των Σερρών, της Δράμας και της Θεσσαλονίκης: διευθετούν προς όφελος της γεωργίας κοίτες χειμάρρων και μεγάλων ποταμών, όπως του Αξιού, του Στρυμόνα κλπ., που με τις πλημμύρες τους νέκρωναν τις παρόχθιες γαίες σε μεγάλο βάθος, αποξηραίνουν λίμνες [...] και τις γαίες τις παραδίδουν σε ακτήμονες πρόσφυγες και γηγενείς. Ο Γερμανός Stephan Ronhart [...] γράφει «Σήμερα η Ελλάδα, αφότου δέχθηκε στο έδαφός της τα πλήθη των προσφύγων, περικλείει στα σύνορά της ένα σχεδόν απόλυτα ομογενή από άποψη γλώσσας και θρησκείας λαό 6.550.000 ψυχών». Και σε άλλο σημείο: «Ο ελληνισμός σώζοντας τους πρόσφυγές του από την καταστροφή και την εξουθένωση έσωσε ο ίδιος τον εαυτό του και ανορθώθηκε πάλιν ηθικά, ενώ σύγχρονα συναρμολόγησε σφικτά ολόκληρο τον εθνικό του κορμό [...]».

Απ. Βακαλόπουλος, *Νέα Ελληνική Ιστορία*, σ. 383-385 στο *Αξιολόγηση των μαθητών της Γ΄ τάξης του Ενιαίου Λυκείου στο μάθημα Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, τχ. Β, ΚΕΕ, Αθήνα 2000, σ. 205-206.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Δόθηκε ιδιαίτερη ώθηση σε τομείς της γεωργίας, όπως η αμπελουργία και η μεταξοσκωληκοτροφία ιδιαίτερα στις περιοχές Αξιούπολης, Βέροιας, Έδεσσας, Αριδαίας, Φλώρινας, και στη ροδοκαλλιέργεια για ροδέλαιο στις περιοχές Έδεσσας, Βέροιας και Δράμας. Παράλληλα, οι πρόσφυγες [...] φύτεψαν αμπέλια αμερικανικής προέλευσης που δεν προσβάλλονταν από τη φυλλοξήρα. [...]

Ρ. Αλβανού, «Οι πρόσφυγες και η αγροτική επανάσταση του Μεσοπολέμου» στο *Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ*, Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Οκτώβριος 2011, Αθήνα σ. 64.

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ

Παραγωγή δημητριακών, καπνού και βάμβακος
(σε χιλιάδες τόννους)

Έτος	Δημητριακά	Καπνός	Βαμβάκι
1921	624,8	23,3	3,8
1922	534,8	19,8	5,0
1923	602,3	37,8	8,0
1924	683,0	50,2	10,2
1925	708,7	60,8	10,5

(Πηγή: Foreign Office, 371: Annual reports on Greece, 1920-25. The Statesman's Year-Book, 1919-27.)

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΕ΄: *Νεώτερος Ελληνισμός από το 1913 ως το 1941*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 2000², σ. 297.

*Όλα τα κείμενα αποδόθηκαν σε μονοτονικό· διατηρήθηκε, όμως, η ορθογραφία τους.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα Ατομικά στοιχεία μαθητή. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Ώρα δυνατής αποχώρησης: 10.00 π.μ.

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Αγροτική μεταρρύθμιση: Ξεκίνησε στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν με τη βιομηχανική επανάσταση η κατοχή γης έπαψε προοδευτικά να είναι πηγή εξουσίας και κοινωνικού- ταξικού κύρους και ολοκληρώθηκε λίγα χρόνια μετά τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη μικρασιατική καταστροφή κάτω από την πίεση του προσφυγικού προβλήματος. Αφορούσε την κατάργηση των μεγάλων ιδιοκτησιών και την κατάτμηση των αξιοποιήσιμων εδαφών σε μικρές παραγωγικές μονάδες, οικογενειακού χαρακτήρα, που ανταποκρίνονταν καλύτερα στις νέες κοινωνικές και παραγωγικές συνθήκες.

β. Κίνημα στο Γουδί: Το 1909 συντελείται μια τομή στην πολιτική ιστορία της Ελλάδας γενικότερα, και των πολιτικών κομμάτων ειδικότερα. Στις 15 Αυγούστου 1909 εκδηλώθηκε κίνημα στο Γουδί, το οποίο έγινε από τον Στρατιωτικό Σύνδεσμο, μια μυστική ένωση στρατιωτικών, με αιτήματα που αφορούσαν μεταρρυθμίσεις στο στρατό, τη διοίκηση, τη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και τη δημοσιονομική πολιτική. Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος δεν εγκαθίδρυσε δικτατορία, αλλά προώθησε τα αιτήματά του μέσω της Βουλής. Με αφορμή το κίνημα, έγινε στις 14 Σεπτεμβρίου μεγάλη διαδήλωση των επαγγελματικών σωματείων της πρωτεύουσας. Οι διαδηλωτές υποστήριξαν το διάβημα του Στρατιωτικού Συνδέσμου και υπέβαλαν ψήφισμα στο παλάτι με το οποίο ζητούσαν την επίλυση σειράς οικονομικών αιτημάτων. Υπό την πίεση του Συνδέσμου η Βουλή ψήφισε, χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία και συζήτηση, μεγάλο αριθμό νόμων, που επέφεραν ριζικές αλλαγές. Το Φεβρουάριο του 1910 η Βουλή αποφάσισε την αναθεώρηση ορισμένων άρθρων του συντάγματος. Έτσι προκηρύχθηκαν εκλογές, από τις οποίες προήλθε αναθεωρητική βουλή. Στις 15 Μαρτίου 1910 ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος διαλύθηκε έχοντας επιτύχει τις επιδιώξεις του.

γ. Συνθήκη των Σεβρών: Η Συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920) αποτέλεσε τη μεγαλύτερη διπλωματική επιτυχία της Ελλάδας και δικαίωσε την τολμηρή πολιτική του Βενιζέλου. Μεταξύ άλλων όριζε ότι η περιοχή της Σμύρνης θα βρισκόταν υπό ελληνική διοίκηση και κατοχή για πέντε χρόνια. Ύστερα από την περίοδο αυτή θα μπορούσαν οι κάτοικοι με δημοψήφισμα να αποφασίσουν την προσάρτηση της περιοχής στην Ελλάδα. Η μικρή Ελλάδα των παραμονών των Βαλκανικών πολέμων γίνεται με την υπογραφή της Συνθήκης «η Ελλάδα των δύο Ηπείρων και των πέντε Θαλασσών». Το όραμα της Μεγάλης Ιδέας φαίνεται να γίνεται απτή πραγματικότητα.

ΘΕΜΑ Α2

- α. Λ
- β. Σ
- γ. Σ
- δ. Σ
- ε. Λ

ΘΕΜΑ Β1

- α) σελ. 84 «Η οργάνωση ..... περιφέρειας»
- β) «Αντίθετα ..... πληθυσμού»

ΘΕΜΑ Β2

α) σελ. 250 «Η κυβέρνηση ..... λαού σας»

β) σελ. 252 «Παρά ..... ίδιου έτους»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) Από το σχολικό βιβλίο οι μαθητές καλούνται να αναφερθούν στα στοιχεία των σελίδων 90 («Ο Βενιζέλος ... έργο») και 91 («Το ρεύμα ... προβλημάτων»).

Συγκεκριμένα...

Στις εκλογές Αυγούστου 1910 εξελέγη για πρώτη φορά ο Βενιζέλος και ίδρυσε δικό του κόμμα, το κόμμα των Φιλελευθέρων.

Όπως γνωρίζουμε, ο Βενιζέλος πήρε ... (6 Οκτωβρίου 1910). Ανάλογες είναι και πληροφορίες του 1ου παραθέματος, το οποίο επισημαίνει ότι η κυβέρνηση του Βενιζέλου ορκίστηκε στις 6 Οκτωβρίου 1910 και ο ίδιος ανέλαβε τα υπουργεία των Στρατιωτικών και των Ναυτικών. Δύο μέρες μετά ως πρωθυπουργός παρουσίασε στη Βουλή τις βασικές συνιστώσες της πολιτικής της νέας κυβέρνησης και μετά την ολοκλήρωση στις 9 Οκτωβρίου των συζητήσεων αναφορικά με αυτές (ο Βενιζέλος) ζήτησε ψήφο εμπιστοσύνης από τη Βουλή («Στις 6 ... εμπιστοσύνης»).

Σύμφωνα με τις ιστορικές μας γνώσεις, επειδή αντιμετώπιζε ... νέων εκλογών. Αναφορικά με αυτές τις πληροφορίες το 1ο ιστορικό παράθεμα προσθέτει ότι, επειδή δε συμπληρώθηκε ο αριθμός των βουλευτών για να θεωρηθεί έγκυρη η συνεδρίαση της Βουλής, ο Βενιζέλος παραιτήθηκε και ζήτησε να διαλυθεί το σώμα της. Ο Γεώργιος αντιλαμβανόμενος τη θετική στάση του λαού απέναντι στο Βενιζέλο αποδέχθηκε την εισήγησή του και προκήρυξε νέες εκλογές στις 12 Οκτωβρίου («Όταν διαπιστώθηκε ... εκλογών»).

Είναι γνωστό ότι το διάβημα του βασιλιά αναστάτωσε ... του 1910. Προς επίρρωση των συγκεκριμένων πληροφοριών η 1η πηγή αναφέρει ότι τα παλαιά κόμματα αντέδρασαν έντονα σ' αυτή την πρωτοβουλία του βασιλιά και οι αρχηγοί των 3 βασικότερων αντιβενιζελικών κομμάτων (Θεοτόκης, Ράλλης και Μαυρομιχάλης) κατήγγειλαν τη βίαιη διάλυση της βουλής και ανακοίνωσαν την αποχή τους από τις εκλογές. Προσθέτει, μάλιστα, ότι αυτή η στάση των τριών ηγετών ήταν απόρροια περισσότερο της συνειδητοποίησης του αδιεξόδου στο οποίο είχαν βρεθεί και της ελπίδας ότι σύντομα θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν την τελική αναμέτρηση με περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας. Ο συντάκτης του παραθέματος, μάλιστα, διερωτάται αν τελικά τα παλαιά κόμματα είχαν αντιληφθεί τη σημασία των νέων καθοριστικών παραγόντων της δημόσιας ζωής της Ελλάδας ή ήλπιζαν σε μια πιθανή φθορά της νέας κυβέρνησης («Η πρωτοβουλία ... κυβερνήσεως»). Την αποχή των παλαιών κομμάτων από τις εκλογές Νοεμβρίου 1910 επισημαίνει και το 2ο παράθεμα («Τα παλιά ... 1910»).

Σε συνάρτηση με τις ιστορικές μας γνώσεις, στις εκλογές του Νοεμβρίου του 1910 οι Φιλελεύθεροι ... έργο.

Γνωρίζουμε ακόμα ότι το ρεύμα ... μόνο 36. Συμπληρωματικά λειτουργούν οι πληροφορίες του 2ου παραθέματος, το οποίο τονίζει ότι το κόμμα των Φιλελευθέρων θριάμβευσε στις εκλογές Μαρτίου 1912, ενώ από τα κόμματα της αντιπολίτευσης αναδείχτηκαν βουλευτές μόνο όσες προσωπικότητες ήταν αναγνωρισμένες και μάλιστα πολλοί αρχηγοί με δυσκολία εκλέχθηκαν, ενώ άλλοι, όπως ο Ράλλης και ο Ζαΐμης, κατάφεραν να κερδίσουν μια έδρα στη βουλή μόνο σε αναπληρωματικές εκλογές σε άλλες περιοχές. Στη νέα βουλή την αντιπολίτευση αποτελούσαν οι παλιοί ηγέτες Θεοτόκης, Ράλλης, Μαυρομιχάλης και οι νέοι πολιτικοί ηγέτες Γούναρης, Τσαλδάρης και λίγο αργότερα ο Δημητρακόπουλος («Ο Βενιζέλος ... Δημητρακόπουλος»).

Στις εκλογές Μαρτίου 1912, λοιπόν, φάνηκε ότι ... κοινωνικών προβλημάτων. Τέλος, κατά την περίοδο αυτής της Βουλής, όπως επισημαίνει και το παράθεμα, η Ελλάδα θριάμβευσε.

β) Οι μαθητές έπρεπε να αξιοποιήσουν από το σχολικό βιβλίο όλο το μάθημα με τίτλο «Η μετάκληση του Βενιζέλου στην Αθήνα και οι επιπτώσεις στο Κρητικό Ζήτημα» σελ. 218 -219 και την 1η παράγραφο από το μάθημα «Η οριστική λύση του Κρητικού Ζητήματος» σελ. 219.

Σύμφωνα με την ιστορική αφήγηση «λίγους μήνες μετά την ανάληψη της προεδρίας ... το Κρητικό Ζήτημα ταχύτερα και ασφαλέστερα».

Το 2ο ιστορικό παράθεμα εμπλουτίζει με πρόσθετα στοιχεία την ιστορική αφήγηση τονίζοντας ότι το έργο της Βουλής που σχηματίστηκε μετά τις εκλογές Μαρτίου 1912 άρχισε κάτω από αντίξοες συνθήκες καθώς το Κρητικό Ζήτημα βρισκόταν σε αναβρασμό. Επίσης, αναφέρεται ότι στην Κρήτη διενεργήθηκαν εκλογές την ίδια μέρα με την Ελλάδα, ώστε να αποσταλούν εκπρόσωποι στη νέα ελληνική κυβέρνηση, εξαιτίας της κήρυξης της ένωσης της με την Ελλάδα μετά το κίνημα των Νεότουρκων. Όμως το εκλογικό αποτέλεσμα ήταν εντελώς διαφορετικό απ' αυτό στην Ελλάδα, αφού το κόμμα του Βενιζέλου εξέλεξε μόνο 23 βουλευτές σε σύνολο 69. Παρ' όλα αυτά επισημαίνεται ότι η Τουρκία αναζητούσε αφορμή για να επιτεθεί εναντίον της Ελλάδος («Η Βουλή αυτής της περιόδου .... Ελλάδος»).

Γνωρίζουμε ακόμη ότι ο Βενιζέλος, ως πρωθυπουργός ... δυσάρεστος. Όλα αυτά επιβεβαιώνονται και από το 2ο ιστορικό κείμενο. Πιο συγκεκριμένα ο Βενιζέλος, συνειδητοποιώντας ότι δεν ήταν κατάλληλη στιγμή για πολεμικές περιπέτειες αρνήθηκε κατηγορηματικά την είσοδο στην ελληνική βουλή των Κρητών βουλευτών. Τονίζεται ότι η άρνηση αυτή δεν ήταν τόσο εύκολη για τον αγωνιστή και επαναστάτη Βενιζέλο. Μάλιστα, το κλίμα που δημιουργήθηκε τον έκανε να παραμείνει κλεισμένος στο ξενοδοχείο «Φρύνη» του Παλαιού Φαλήρου, στο οποίο διέμενε («Ο Βενιζέλος .... διέμενε»).

Σε συνάρτηση με τις ιστορικές μας γνώσεις «η σταθερή άρνησή του .... ένοπλα τμήματα».

Τέλος, «εκείνο που ... 12 Οκτωβρίου 1912».

ΘΕΜΑ Δ1

Οι μαθητές έπρεπε να αξιοποιήσουν από το σχολικό βιβλίο τα χωρία: «β. Πληθυσμός /εθνολογική σύσταση» της σελ. 166 και «γ. Οικονομία» της σελ. 167. Πιο συγκεκριμένα:

Εισαγωγή: σχολικό βιβλίο σελ. 166 «Η Μικρασιατική καταστροφή επηρέασε ..... νεοελληνικού έθνους»

α) Σχολικό βιβλίο σελ. 166 «Σημαντικότερες ήταν οι επιπτώσεις από την άφιξη των προσφύγων στην εθνολογική σύσταση του πληθυσμού της Ελλάδας. Το 1920 η Ελλάδα είχε μη Έλληνες ορθόδοξους, ενώ το 1928 μόλις 6%. Ο πληθυσμός της Δυτικής Θράκης αυξήθηκε. Όπως προσθέτει το κείμενο Α, γενικότερα το ελληνικό κράτος έδωσε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Θράκη όπου ο ελληνικός πληθυσμός είχε μειωθεί μετά την κατοχή της από τους Βούλγαρους το 1913. Το 1924 οι Έλληνες έφτασαν στο 62,1%, ενώ το 1928 ένας στους τρεις κατοίκους ήταν πρόσφυγας. Ο Βενιζέλος μάλιστα σε λόγο που εκφώνησε το 1929 επεσήμανε ότι την εποχή εκείνη για πρώτη φορά είχε δημιουργηθεί τόσο μεγάλο εθνικό ομοιογενές ελληνικό κράτος.

Γνωρίζουμε ακόμη ότι την ίδια περίοδο αυξήθηκε και ο ελληνικός πληθυσμός «της Ηπείρου (σχολ. βιβλίο σελ. 167) .... συνέβη στη Μακεδονία .... έπεσε στο 12% το 1928».

Σχολ. Βιβλίο σελ. 167 «Η ενίσχυση .... κορμό». Ο Γερμανός Stephan Ronhart, σύμφωνα με το κείμενο Β, αναφέρει ότι με την έλευση των προσφύγων η Ελλάδα ομοιογενοποιήθηκε

σε επίπεδο γλώσσας και θρησκείας φτάνοντας τους 6.500.000 και οδηγήθηκε στην ηθική του εξύψωση.

β) Σχολικό βιβλίο «Για ένα διάστημα ... ιδιοκτησίας». Το κείμενο Γ προσθέτει ότι δόθηκε ιδιαίτερη ώθηση σε τομείς της γεωργίας όπως η αμπελουργία, ιδιαίτερα στις περιοχές της Αξιούπολης, της Βέροιας, της Έδεσσας, της Αριδαίας, της Φλώρινας, και η ροδοκαλλιέργεια στις περιοχές της Έδεσσας, της Βέροιας και της Δράμας.

Ο παρατιθέμενος πίνακας επιβεβαιώνει την αύξηση της γεωργικής παραγωγής και συγκεκριμένα δημητριακών, καπνού και βάμβακος. Αναλυτικότερα, το 1921 παρήχθησαν 624,8 χιλ. τόννοι δημητριακών, 23,3 χιλ. τόννοι καπνού και 3,8 χιλ. τόννοι βαμβακιού ενώ το 1925 η παραγωγή έφτασε τους 708,7 χιλ. τόννους δημητριακών, 60,8 χιλ. τόννους καπνού, 10,5 χιλ. τόννου βαμβακιού.

Σχολικό βιβλίο «Η έλλειψη γεωργικών ... εκτάσεις». Σύμφωνα με τις πληροφορίες που αντλούμε από το κείμενο Β οι κυβερνήσεις εκτέλεσαν μεγάλα εγχειρίσματα και αρδευτικά έργα, κυρίως στις πεδιάδες των Σερρών, της Δράμας και της Θεσσαλονίκης, διευθέτησαν κοίτες χειμάρρων και μεγάλων ποταμών προς όφελος της γεωργίας, αποξήραναν λίμνες και έδωσαν κομμάτια γης σε γηγενείς και πρόσφυγες ακτήμονες.

Σχολικό βιβλίο «Εισήχθησαν νέες καλλιέργειες». Σύμφωνα με το κείμενο Γ οι πρόσφυγες επέλεξαν να φυτέψουν και αμπέλια αμερικανικής προέλευσης που δεν προσβάλλονταν από φυλλοξήρα.

Άλλοι πρόσφυγες επέλεξαν να επεκτείνουν τις παλιές (καπνός, βαμβάκι, σταφίδα).

Σχολικό βιβλίο σ. 168 «Η κτηνοτροφία ... ασχολίες στην πατρίδα τους.» Το κείμενο Γ επιβεβαιώνει την πληροφορία για την ενασχόληση με τη μεταξοσκωληκοτροφία.

Πρώτοι με την πρώτη!